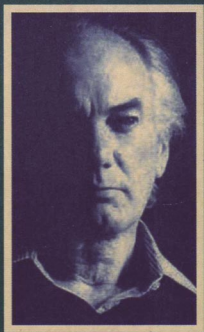

THOMAS BERNHARD

PIVNICA

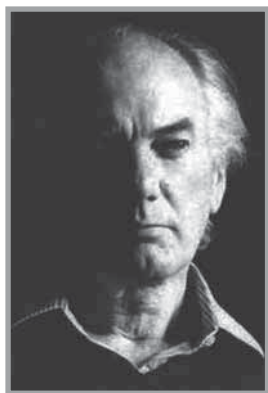
Cena Perly Bžochovej

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Edícia ____ knižnica
svetových
autorov ____ zv. 2.

THOMAS BERNHARD

PIVNICA

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Copyright © 1976 by Residenz Verlag, im Niederösterreichisches
Pressehaus, Druck- und Verlagsgesellschaft mbH., St. Pölten –
Salzburg

Translation © 2005 by Peter Kubica

Epilogue © 2005 by Miloš Ferko

Cover design © 2005 by Dušan Babjak

© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o.,
Bratislava

e-mail: vsess@stonline.sk

<http://www.vsss.sk>

Realizované s finančnou podporou
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

a

združenia KulturKontakt Austria

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Z nemeckého originálu Thomas Bernhard: Der Keller, ktorý vyšiel
vo vydavateľstve Residenz Verlag, St. Pölten – Salzburg 1976,
preložil Peter Kubica

Doslov napísal Miloš Ferko

Zodpovedná redaktorka Ingrid Skalická

Obálka Dušan Babjak

Sadzba a tlač ETERNA Press, s. r. o.

Prvé vydanie

Printed in Slovakia

ISBN 80-8061-204-8

*Všetko je nepravidelný
a neprestávající pohyb,
bez usporiadania a cieľa.*

Montaigne

Iných ľudí som našiel na opačnej strane vďaka tomu, že som nechal nenávidené gymnázium a stal som sa učňom, a aj keď sa to priečilo rozumu, bolo to pre mňa záchranou. Už som nemusel každé ráno chodiť so synom ministerského úradníka do centra mesta cez Reichenhallskú ulicu, ale so zámočníckym učňom zo susedného domu k jeho okraju cez Ulicu Rudolfa Biebla, nie cez divo rastúce záhrady a popri vyčačkaných vilách na vysokú školu mešťakov a malomešťakov, ale okolo ústavu pre nevidiacich a ústavu pre hluchonemých, cez železničné násypy, záhrady v záhradkárskej štvrti a okolo latkového plota športového ihriska v blízkosti lehenskej psychiatrie, na vysokú školu outsiderov a bedárov, na vysokú školu šialencov a tých, čo boli vyhlásení za šialencov sídliska Scherzhauserfeld, ktoré bolo absolútnym postrachom mesta a prameňom takmer všetkých súdnych procesov v Salzburgu, až do pivnice Karla Podlahu, ktorá slúžila ako obchod s potravinami. Tento človek bol zlomený a sentimentálny ako pravý Viedenčan, chcel sa stať hudobníkom, a celý život zostal drobným obchodníkom. Proces môjho prijatia do obchodu bol praprátka. Podlaha vošiel do vedľajšej miestnosti, kde som naňho čakal,

a krátko si ma premeral a povedal, že ak chcem, môžem zostať, a to hneď, otvoril dvere na skrini, vybral jeden z pracovných plášťov a usúdil, že by mi mohol byť dobrý. Hneď som si ho obliekol, a hoci mi nesedel, mohol som ho vraj *provizórne* nosiť, viac ráz zopakoval *provizórne*, potom sa na chvíľu zamyslel a vyviedol ma cez obchod plný zákazníkovo na ulicu do vedľajšieho domu, kde bol sklad. Tam som mal do poludnia pozametať metlou, ktorú majster nenazdajky priniesol z dverí skladu a strčil do ruky. O dvanástej sa vraj Podlaha so mnou pohovára o ostatnom. V tmavom sklade s perverznou zmesou pachov a vlhkosťou všetkých skladov potravín ma nechal samého, takže som mal čas premýšľať nad všetkým, čo sa udialo. Úradníčke na úrade práce som nedal pokoj, a tak som za hodinu dosiahol, čo som chcel – miesto učňa v Scherzhauserfelde, čiže možnosť *byť užitočný* medzi ľuďmi pre ľudí, aspoň som si to myslel. Mal som pocit, že som unikol jednej z najväčších ľudských nezmyselností – gymnáziu. Zrazu som jasne cítil: moja existencia je opäť *užitočnou* existenciou. Unikol som nočnej more. Už som sa videl, ako naplňam nákupné tašky múkou a masťou a cukrom a zemiakmi a krupicou a chlebom a bol som šťastný. Uprostred Reichenhallskej ulice som sa zvrtol a išiel som na úrad práce a úradníčke nedal pokoj. Ponúkla mi veľa adries, ale nijakú *na opačnej stra-*

ne. Chcel som sa dostať *na opačnú stranu*. Pozametal som sklad a o dvanástej som podľa príkazu pozamykal a zašiel do obchodu. Podlaha ma zoznámil s pomocníkom (Herbertom) a s učňom (Karlom) a povedal, že nepotrebuje o mne a odo mňa nič vedieť, len si mám vybaviť formality a najmä byť *užitočný*. Slovo *užitočný* vyslovil nečakane, pričom ho nijako nezdôraznil, akoby slovo *užitočný* bolo jeho oblúbené. Pre mňa bolo heslom. Uzavrel som obdobie neužitočnosti, ktoré sa mi zdalo obdobím nešťastia, strašnou epochou. Mal som dve možnosti, to mi je jasné ešte aj dnes. Buď spáchať samovraždu, na čo som nemal dosť odvahy, alebo z minúty na minútu opustiť gymnázium. Samovraždu som nespáchal a stal som sa učňom. Život išiel ďalej. Doma zareagovali apaticky (matka, nevlastný otec) i s najväčším pochopením a porozumením (starý otec). S novou situáciou sa okamžite a bez akejkoľvek diskusie vyrovnali. Už dlhší čas som bol totiž odkázaný sám na seba. V tejto chvíli som pochopil, aký som bol *sám*. Vyhodiť svoju existenciu z okna alebo svojim príbuzným k nohám – v každom prípade by to malo rovnaký účinok. Položil som školskú tašku do kúta a už som sa jej nedotkol. Starý otec dokázal zakryť svoje sklamanie, začal snívať o usilovnom veľkom obchodníkovi, v ktorom sa presadí moja genialita azda ešte ideálnejšie ako pri inej duševnej práci. Vinu za môj

nezdar pripisoval tomu, že som sa narodil do najnešťastnejších zo všetkých čias, priamo do priepas-ti, z ktorej podľa ľudského uváženia niet úniku. Naraz boli preňho obchodníci ctihodní a byť obchodníkom znamenalo prestíž, aj keď predtým nimi, na základe skúseností, celý život zo srdca opovrhoval. Ja sám som o svojej budúcnosti nemal predstavu, nevedel som, čím chcem byť, nechcel som byť ničím, jednoducho len užitočným. V tejto myšlienke som zrazu nachádzal útočisko. Dlhé roky som chodil do „vyučovacej fabriky“ a sedel za „vyučovacím strojom“, kde mi uši ohluchli, rozum sa zbláznil. Teraz som bol zase s ľuďmi, ktorí o takej „vyučovacej fabrike“ nič nevedeli a ktorých nepokazil ani „vyučovací stroj“, pretože s ním nikdy neprišli do styku. Mal som rád všetko, čo sa naskytlo môjmu pohľadu, a bral som to vážne. Dni, keď sa v obchode vystriedali stovky ľudí a keď na pivnicu ráno o ôsmej útočili hladujúci a polovyladovaní ľudia ako na pevnosť s potravinami, striedali sa s dňami, ktoré patrili starým samotárom a pijankám. Pivnica ako obchod s potravinami Karla Podlahu však vždy bola centrom sídliska, inak tu nebolo nijaké miesto na zábavu, nijaký hostinec ani kaviareň, iba stavby, konštruované na zničenie a kompromitovanie svojich obyvateľov, stavby, v ktorých jednotvárnosti a ohavnosti musel jedno, aký tvor spustnúť, odumrieť a zhynúť. Do

pivnice prichádzali ženy, aj keď nič nepotrebovali nakúpiť, bez akéhokoľvek dôvodu nakupovať, vždy odrazu takmer všetky v určitom čase, z rozpačitosťi, len aby mohli prehodiť zopár slov. Už keď sa zjavili na betónových schodoch, bolo jasné, a úplne jasné, keď zostupovali a vstúpili dole do pivnice, že len unikajú zo svojho strašného príbytku, aby našli upokojenie či možný spôsob prežitia. Pre veľa ľudí z tohto sídliska bola pivnica jedinou a poslednou záchranou. Pre mnohých sa stala návšteva pivnice zvykom a zjavovali sa každý deň. V nijakom prípade nie pre nedostatok peňazí prichádzali viackrát za deň kúpiť nejakú maličkosť, napríklad päť deka masla, ale príčinou bola možnosť takto prichádzať do pivnice v kratších, ako sa zdalo, životne dôležitých intervaloch a uniknúť v mnohých prípadoch zabijackému prostrediu. Rozpaky, s ktorými prichádzali do pivnice, boli dôkazom ich neviny. Až teraz, počas týchto dní v novom prostredí, mal som opäť priamy, bezprostredne priamy, prístup k ľuďom. Dlhé roky bol pre mňa takýto bezprostredný a priamy prístup k ľuďom nemožný. Pod usmrcujúcim jarmom školy a jej nátlakom počas vyučovania sa takmer zadusili najskôr moja hlava, potom aj duša a všetko mimo školy a jej nátlaku som vnímal dlhé roky len nejasne, skôr akoby cez hmlu vyučovacej látky, teraz som opäť videl ľudí a bol som s nimi v bezprostrednom kon-

takte. Dlhé roky som žil len uprostred kníh a spisov a hláv, ktoré neboli ničím iným ako knihami a spismi, v zatuchnutom pachu splesnivenej a skostnatenej histórie, nepretržite tak, akoby som už sám patril do histórie. Teraz som existoval v prítomnosti, vo všetkých jej pachoch a stupňoch tvrdosti. Tak som sa rozhodol a toto všetko som objavil. Žil som, dlhé roky som bol mŕtvy. Už počas prvých dní v pivnici sa znovu vynorila väčšina mojich vlastností, absolútnych predností môjho charakteru, i keď boli dlho zasypávané a prekryvané neprijemnosťami výchovných metód, akoby samy od seba sa rozvíjali v novom prostredí, ktoré tvorili nielen spolupracovníci v obchode, ale aj zákazníci ako ľudia alebo ľudia ako zákazníci. Predovšetkým sa obrovsky *užitočne* rozvíjali vo vzťahu medzi, ako ďalej uvádzam, obidvoma spomenutými skupinami ľudí, medzi ktorými som si našiel prácu, prácu, ktorá ma od samého začiatku bavila. Keďže som sa stal učňom v čase veľkého dopytu po potravinách, moja činnosť po pár hodinách nespočívala len v zametaní a upratovaní, ale navečer, keď už spolupracovníkov zmáhala únava, podrobil som sa skúške a predával som a v skúške som obstál. *Od začiatku som nieže chcel byť užitočný, no aj som užitočný bol, a moju užitočnosť vnímali aj iní* presne tak, ako vnímali moju zbytočnosť, kým som sa nedostal do pivnice. Rozhodnutím vyučiť sa som,